

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 1.
Félévre . . . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	

Tartalom. A közokirat bizonyító ereje a Pp.-ban. — Az új moratoriumi eljárási rendeletek. — A polgári törvénykönyv törvényjavaslata. — Halhatatlan cégek. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A közokirat bizonyító ereje a Pp.-ban. (Fő- és ellenbizonyítás.)

A perbeli bizonyító eszközök közül az okirat bizonyító erejének szabályozásánál nem lehet mint bármely más bizonyító eszköz a per céljaira való legjobb felhasználásának, a jogalapító tények legbiztosabb kideríthetésének kizárólagos szempontjából kiindulni, hanem szem előtt kell tartani azt is, hogy a bizonyítandó tényekkel egyidejűleg létrejött és azt idők múltán is változatlanul visszaadó ezen bizonyító eszköznek, mely tulajdonképpen a perbeli bizonyítást előlegezi, helyettesíti, feleslegessé teszi, ezáltal úgy a perre való tekintettel, melynek lefolyását egyszerűsíti, gyorsítja, kimenetelét az igazság tekintetében biztosítja, mint további kihatásában a perek elkerülhetése szempontjából különös értéke van és ép ezért az előzetes jogvédelem ezen eszközének a forgalomban minél nagyobb mértékben való igénybevételére, a jogügyleteknek lehetőleg okiratba foglalására a törvénynek azzal, hogy ezen eszköznek a perbeli bizonyítás terén kiváltságos helyzetet biztosít, a feleket buzdítania kell. Egyáltalán nem jelenti ez az okiratolási kényszernek kiterjesztését, mert ellenkezőleg minél

nagyobb bizonyító erőben részesíti az eljárási törvény az okiratot, annál kevésbé lesz szükség az anyagi jogban okiratolási kényszer szabályokra. Ez, a perbeli bizonyítás tulajdonképeni céljától, az anyagi igazság minden esetben való kiderítésétől némiképen eltekintő jogpolitikai szempont érvényesül a Pp.-ban is, midőn — mai jogunkat e téren lényegében fentartva, — bizonyos, az okiratnak, mint bizonyítéknak megbízhatóságát biztosító kellékekkel ellátott okiratok tekintetében eltér a bizonyítékok szabad mérlegelésének egyébként elfogadott elvétől és nevezetesen kiveszi a bíró szabad mérlegelése alól és törvényes bizonyító erővel ruházza fel a *közokiratot*. (315. és 316. §§.)

A közokirati bizonyító erő azt az okiratot illeti meg, mely a törvény közelebbi rendelkezései (315. §) értelmében kiállítója, tartalma és alakja szerint közokiratnak jelentkezik. A törvényes kellékek fennforgását tehát kétség vagy kétségbevonás esetében a bizonyítási teher általános szabályánál (269. §) fogva mindig az okira hivatkozónak kellene bizonyítania, de rendszerint, nevezetesen ami a kiállító közhatalóság vagy közhitelességű személy hatáskörébe, illetőleg ügykörébe való tartozását is illeti, a *legalia praesumuntur* elvénél fogva a bizonyítási teher az ellenfélre fog hárulni. A közokirati bizonyító erő előfeltételét képező szabályszerű alak alatt általában csupán a lényeges és nem a rendszabály jellegével bíró eljárási alakszerűségek értendők, a közjegyzői okiratoknál pedig különösen csakis azok, melyek a külön törvény (közj. rendt. 68. §) értelmében a közokirati minőség feltételét képezik. Ugyanazon oknál fogva a törvény 320. §-át a közjegyzői okiratokra vonatkoztatva, nem tekinthetők külső hiányoknak oly törlések, beszúrások és változtatások és nem mérlegelheti ennél fogva a bíró szabadon ezeknek is a bizonyító erőre való befolyását, amelyek az eziránti szabályok (közj. rendt. 64., 65. §§) betartásával történtek.

A közokirat továbbá, mint minden okirat, természetesen csak úgy bír bizonyító erővel, ha valódi, vagyis attól származik, akit kiállítóként feltüntet. Míg azonban a magánokirat valódiságát beismerés hiányában az arra hivatkozónak bizonyítani kell (336. §), addig a közokirat mellett, ha az előrebocsátottak értelmében tartalma és alakja szerint ilyenül jelentkezik, a valódiság véelme is szól. (335. § 1.) Véelmeztetik nevezetesen a kiállító aláírásának és pecsétjének valódisága, a szöveg hamisítatlansága és pl. köz-

jegyzői okiratoknál az is, hogy kiállítója valóban közjegyző. Ellenben a kelet valódisága és az, hogy a közokiratban megnevezett fél azt valóban aláírta, nem a közokirat valódiságának, hanem már a közokirati tanusítás valóságának a kérdése, tehát nem ide, hanem már a valódinak elfogadott közokirattal való bizonyításra tartozik. Gyakorlati jelentősége a valódiság véelme tekintetében köz- és magánokirat között fennálló különbségnek alig van, mert a bíróság kétely esetében hivatalból is felhívhatja a közokirat kiállítóját a valódiság iránti nyilatkozattételre (335. § 2.), mely rendelkezésből az is következik, hogyha a kétely ily módon el nem oszolható, a közokirat valódiságát is bizonyítania kell a reá hivatkozónak. Egyébként a magánokirat is kiegészíthető az aláírás hitelesítése által (315. § 3.) az aláírás valódiságára szolgáltatott közokirati bizonyítékkal, amely tárgytalanná teszi a valódiság véelmeinek hiányát.

A közokirat bizonyító értékét, vagyis a közokirattal való *főbizonyítást*, a Pp. 315. §-a akként határozza meg, hogy a közokirat teljesen, tehát egy esetleg ellenkező bírói meggyőződés kizárásával, bizonyítja a kiállító benne foglalt intézkedésének, határozatának, nyilatkozatának vagy tanusításának megtörténtét (alaki bizonyító erő), úgyszintén a kiállító előtt történt nyilatkozatoknak és egyéb tényeknek a valósággal egyező tanusítását (tartalmi bizonyító erő).

A tartalmi bizonyító erő az, amivel a közokirat a magánokiratnál és nevezetesen a bizonyos alakszerűségekkel ellátott és azért szintén teljes bizonyító erejű magánokiratnál (317. §) is többet bizonyít. Az utóbbi ugyanis csak a kiállító fél írásba foglalt nyilatkozatának megtörténtét bizonyítja, de nem tartalmi valódiságát is; pl. a nyugta csak a pénzfelvétel elismerését, de nem megtörténtét. Ellenben a közokirat, — a közjegyzői okiratot, mint magánjogi hatályú tények közalakú tanusításának leggyakoribb és legfontosabb esetét tartva szem előtt, — a közjegyző tanusításának a valósággal egyező voltát, tehát az általa tanusított tények tartalmi valódiságát is bizonyítja. Természetesen, ha, mint a szorosabb értelemben vett közjegyzői okiratoknál, a tanusítás tárgyát a fél nyilatkozata képezi, a tanusítás tartalmi valódisága is csupán az írásba foglalt nyilatkozat alaki megtörténtére szorítkozik és az utóbbinak tartalmi valódiságát az ilyen közokirat ép oly kevésbé bizonyítja, mint a magánokirat, pl. a nyugta, ha a köz-

jegyző előtt csak a nyugtázás történt és nem a fizetés, szintén csak a pénzfelvétel elismerését és nem megtörténtét bizonyítja. Amde felek nyilatkozatairól felvett közjegyzői okirat is tartalmazza ezenkívül legalább a felvétele körüli ügymenetnek tanusítását is és így mindenestre bizonyítja az aláírás megtörténtét, a kelet valódiságát, az érvényesség kellékét képező eljárási alakszerűségek (közvégrendeletek) megtartását, míg a magánokiratnál ezek is tagadás esetében az okira hivatkozót terhelő és szabadon mérlegelhető bizonyítás tárgyát képezik. Kitűnik azonban egyúttal, hogy a már fentebb említett aláíráshitelesítés által a magánokirat nemcsak a valódiság véelme, hanem bizonyító értéke tekintetében is közeledik a közokirathoz és nevezetesen teljesen egyenrangúvá válik azzal a közjegyzői okirattal, mely feleknek külön alakszerűséghez nem kötött nyilatkozatait tartalmazza. A közjegyzői okirat nagyobb bizonyító értéke tehát leginkább azoknál a közjegyzői okiratoknál érvényesül, amelyekben a közjegyző nem felek nyilatkozatait, hanem előtte történt egyéb tényekről való észleleteit (tanusítványok) vagy saját ténykedéseit (váltóóvás) tanusítja és amelyek magukat a tényeket, az eljárást bizonyítják, míg hasonlótalmú magánokirat mindig csak a tényekről az eljárásról való kijelentést bizonyítaná.

A bizonyító értékről a törvény a közokiratok fajai közötti különböztetés nélkül egyformán rendelkezik és csak magyarázó részletezéssel utal a rendelkező és a tanusító, az utóbbiak körén belül pedig a felek nyilatkozatait és a tényt tanusító közokiratok válfajaira. Ezek bizonyító értéke azonban, miután a törvény nem különböztet, elvileg egyforma, t. i. teljes bizonyítékát nyújtják tartalmuknak. Ennélfogva az utóbbihoz képest kell megállapítani a közokiratok különböző fajai által szolgáltatott tényleg különböző bizonyítékot és csak ezáltal nyer jelentőséget a közokiratok két főfajának a törvényben is jelzett megkülönböztetése. T. i. a rendelkező közokirat „tartalma“ csupán a hatóságnak bennefoglalt intézkedése, határozata, nyilatkozata; a tanusító közokiraté nemcsak tanusítás, de tudomás is. Eszerint tehát a rendelkező közokirat nem bizonyíthat többet, mint a bennefoglalt hatósági intézkedés stb. alaki megtörténtét. Nevezetesen a polgári ítélet nem bizonyíthatja egy másik perben a benne megállapított, de tartalmához nem tartozó, mert nem a kiállító előtt történt tényállást is és ugyanazon oknál fogva a büntető ítélet sem bizonyíthatja a

polgári perben külön törvényes rendelkezés (uzsoravétség, váltóhamisítás, bukás) nélkül a bűncselekmény tényálladékát és a tettesnek való beszámíthatóságát, vagy annak ellenkezőjét. (Az osztrák pt.-nak a marasztaló büntető ítéletre vonatkozólag ellenkezően intézkedő 268. §-a tehát az ilyen ítéletet tartalmát meghaladó közokirati bizonyító értékkel ruházza fel.) Ellenben a tanusító közokirat nemcsak a bennefoglalt tanusítás megtörténtét, de a tanusított tények valóságát is bizonyítja, mert az azokról való tudomás is az okirat tartalmához tartozik. Épen azért azonban az olyan tanusító közokirat, melynek tárgyát csupán a felek nyilatkozata képezi, nem bizonyítja ezen nyilatkozat tartalmi valóságát is, tehát sem azt, hogy a felek által elismert, de nem a közjegyző előtt történt tények valók, sem azt, hogy ami bennefoglaltatik, volt a felek valódi ügyleti akarata (álszerződés). Csak külön törvényes rendelkezés tulajdoníthat valamely közokiratnak tartalmát meghaladó bizonyító erőt; így bizonyíthatja pl. az anyakönyvi okirat magát a születést, halálesetet és nemcsak az arról tett bejelentést. Még kevésbé nyújthat továbbá a tanusító közokirat magábanvéve bizonyítékot a tanusított nyilatkozatok és egyéb cselekmények jogi minősítésére nézve, nevezetesen arra, vajjon az azokban megnyilatkozó jogügylet létrejött-e? Mindazonáltal a saját tényt tanusító közokiratnak egész jogi jelentősége rendszerint kimerül már a tanusított tények valóságának kérdésében és ezért pl. a váltóóvás nemcsak a váltó bemutatásának tényét, de a törvény által előirt bemutatási jogcselekmény teljesítését is bizonyítja.

A közokirattal bizonyított tényállás valótlanságának kimutatását, vagyis a közokirattal szemben való *ellenbizonyítást* a Pp. 316. §-a, az ezt tulajdonképen kizáró mai tételes jogunk (1868: LIV. t.-cz. 165. §) ellenére is kifejlődött törvénykezési gyakorlat szentesítésével korlátlanul és a közokirat minden nemével szemben megengedi. Bármennyire is követelménye a jogbiztonságnak a közokirat tekintélyének biztosítása, nem zárkozhatni el ugyanis annak belátása elől, hogy a közokirat is csupán bizonyító és nem lehet az anyagi igazság rovására perdöntő eszköz is. A törvényben kifejezésre jutó ezen elvi álláspont alapján tehát minden fenntartás nélkül meg kell állapítanunk, hogy mindarra, amire kiterjed a közokirat bizonyító ereje, kivétel nélkül kiterjedhet az ellenbizonyítás is. A rendelkező közokirattal szemben, a német és

osztrák perrendtől eltérően ugyan szintén megengedett ellenbizonyítás azonban, vagyis az abban foglalt hatósági intézkedés meg nem, illetve nem úgy és akképen megtörténtének bizonyíthatása, természetesen gyakorlati jelentőséggel alig bír, hanem főleg a tanusító közokiratokkal, nevezetesen az ezek egyéb nemeit szám és fontosság szerint felülmuló közjegyzői okiratokkal és pedig maguknak a tanusított jogalkotó tényeknek megtörténtére vonatkozólag szolgáltatott tartalmi bizonyíték megczáfolhatása az, amiben az ellenbizonyítás megengedett volta tulajdonképeni jelentőségét nyeri.

Az ellenbizonyítás a közokirat valótlanságára irányuló bizonyítás, amennyiben ez a valótlanság a közokiratban tanusított nyilatkozatok, jogcselekmények és egyéb tények megtörténtére vonatkozik (u. n. formalis ellenbizonyítás), tárgyilag kiterjedhet tehát az okirat egész tartalmára minden korlát nélkül, így az okiratban tanusított eljárási alakszerűségek megtartására is (közvégrendeletek). Viszont az ellenbizonyítás a közokirat tartalmára is van korlátozva és így nem ellenbizonyítás az, amely arra irányul, hogy a felek nyilatkozataiban előadott, elismert tények valóban meg nem történtek; hogy az okiratba foglalt ügylet szinlelt; vagy hogy az okiratban tanusított jogcselekmény, ügymenet (pl. a fél cselekvőképességének hiánya, tévedés miatt) a jogügylet érvényes létrejöttére alkalmatlan. Mindez csak ugynevezett (materiális) ellenbizonyítás, melyet a törvény mint az általános szabályok szerint nem korlátozhatót és nem a közokirat által szolgáltatott bizonyítékot czáfolván, a 315. §-ban felállított bizonyítási szabálylyal sem ellenkezőt, megengedettnek feltételez, anélkül azonban, hogy azt külön kimondania és szabályoznia kellene. Lehet a körülményekhez képest fő- vagy ellenbizonyítás, de semmiesetre sem a közokirattal szemben való ellenbizonyítás. Szintén nem ide tartozik továbbá az, amely a közokiratnak ilyenül való jelentkezése ellen irányul (ügkör túllépése, alaki hiány, kizárás esete), mert a közokirati jelleg előfeltételeit vagy az okiratra hivatkozónak kell bizonyítania, vagy ha azok vélelmezendők, hiányuk az ellenfél részéről való főbizonyítás tárgyát képezi.

A közokirattal szemben törvényes, alaki bizonyító ereje daczára, tehát az anyagi igazság kedvéért tulajdonképen egy logikai ellenmondással, megengedett ellenbizonyítás csakis a közokirat törvényes bizonyító erejének megszüntetését, vagyis a 270. §

általános szabályánál fogva a közokirattal bizonyított tényállásnak is úgy valósága, mint valótlansága, úgy fő- mint ellenbizonyíték tekintetében a birói szabad mérlegelésnek az egész vonalon való helyreállítását jelentheti. A biró tehát csakis szabadon alkothatja meggyőződését úgy az ellenbizonyítékból, mint a közokiratból, mely utóbbi is csak törvényes bizonyítékot nem képez többé, de épen a szabad mérlegelés elvénél fogva nem szünhetett meg továbbra is bizonyító okot szolgáltatni. Az ellenbizonyítás korlátlan megengedettségének veszélyeit épen csak a törvényes bizonyítási rendszer elejtésével járó ez a kölcsönös mérlegelhetés csökkenti, melylyel a birónak módjában áll, ha magábanvéve az ellenbizonyíték megbízhatósága formailag nem is volna kétségbevonható, a közokiratnak mégis nagyobb bizonyító erőt tulajdonítani. Így különösen az eljárási alakszerűségek megtartása (közvégrendeletek) tekintetében mindig szem előtt tartandó lesz, hogy egyfelől áll a tanusított tény létrejöttének idejével egybeeső tanusítása egy, erre szakértelménél és felelősségénél fogva hivatott közhivatalnoknak és másfelől olyanoknak esetleg hosszú idő után, ellenőrizhetlen befolyások alatt történő tanuságtétele, akikben többnyire hiányzik a képesség is jogi mozzanatok helyes felfogására. A helyes úton haladó birói gyakorlat hivatása lesz a közjegyzői okiratok az ellenbizonyítás korlátlan megengedése által különben beálló discreditalásának és elnépszerűtlenedésének elejét venni. Az ellenbizonyítás továbbá a mondottakból kifolyólag sohasem történhetik egy törvényes, alaki erejű bizonyítékot képező eszközzel, pl. egy másik közokirattal mint ilyennel, mert különben az utóbbinak az előbbinél nagyobb hatály tulajdoníthatnák, ami tekintve a törvény szerint egyenlő bizonyító értéküket, megengedhetetlen volna. Ha tehát pl. ugyanazon részvénytársasági közgyűlésről két különböző közjegyzői tanusítvány áll egymással szemben, az eltérően tanusított tényállás tekintetében egyik sem fogadható el törvényes bizonyítékul.

Egyébként az ellenbizonyítás a perrendben ismert minden eszközzel történhetik. A fél eskü alatti kihallgatásával azonban a 368. §-nál fogva, miután a döntő ténykörülményre nézve a közokiratban egyelőre bizonyíték áll rendelkezésre, csupán akkor, ha ellenbizonyíték valamely más eszközzel már szolgáltatott és csakis ennek kiegészítésére. A közokiratot kiállító személy tanukihallgatásával való ellenbizonyítást pedig, ha nem is forog fenn a tanuságtétel megtagadhatásának valamely esete (299. § 2., 4.),

elvileg kizárja a 298. § 3. pontja, hacsak már ezen ellenbizonyítás nélkül is a közokirat aggályossága meg nem szüntette törvényes bizonyító erejét. A közokirat kiállításának körülményeire megengedett kihallgatás nem vonatkozhatik az azzal bizonyított tényállás valósága vagy valótlanására és így nem is ellenbizonyítás. Azt, hogy a közokirat kiállítója közszolgálatban állónak tekintendő-e, a bírónak a közhivatalnok általános érvényű fogalom meghatározása hiányában, a 298. § 3. pontjában foglalt törvényes rendelkezés szempontjából kell megállapítania, mely általában kizárni kívánja azt, hogy a közhites személyek által már előzetesen fegyelmi és anyagi felelősség mellett tett tanúsítások velük a perben rendszeresen megismételtessenek. Közszolgálatban állónak tekintendő épen azért a közjegyző is, akinek noha magánmegbízásban hatósági jelleg nélkül teljesített, de a közhitelességet állami kirendeléséből merítő tanúsításai különben is szintén közszolgálatot képeznek.

Dr. H. Sz.

Az új moratoriumi eljárási rendeletek.

Az április hó első napján életbelépett és ezidőszerint is hatályban lévő hatodik moratoriumi rendelet új anyagi jogszabályai egyfelől és az eddigi eljárási rendeletek alkalmazásánál a gyakorlatban tapasztalt hiányok és kételyek eloszlatása másfelől, új eljárási szabályokat is tettek szükségessé. Május hó első napján lépett életbe a két új eljárási rendelet, nevezetesen a ministeriumnak 1380/1915. M. E. számú rendelete a háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról és az igazságügyministeriumnak 7400/1915. I. M. E. számú rendelete („Negyedik moratoriumi eljárási rendelet“) a moratorium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában. A következőkben ismertetjük e két rendeletnek a korábbi hasonló tárgyú rendeletektől eltérő fontosabb rendelkezéseit.

1. Leglényegesebb és a közjegyzői gyakorlatot is érintő új intézkedés a hadbavonultak elleni *lakbérfelmondás* és lakkiürítés szabályozása. A hatodik m. r. 17. §-a állapítja meg, hogy mikor lehet a katonai szolgálatot teljesítő egyén által bérelt lakást vagy

más helyiséget felmondani.* Ha ily módon anyagi jogilag a felmondás egyáltalán megengedett, az e körül követendő eljárásra nézve az új ministeriumi rendelet 8. §-a a következő szabályokat írja elő:

Lakás, más helyiség vagy terület bérletére vonatkozó birói felmondást (1911 : I. t.-cz. 621. §), ha a felmondást szenvedő fél katonai szolgálatot teljesítő egyén, magának az ily egyénnek, ha pedig az ily egyén a lakásban nem található, a bérlemény helyén talált fel- vagy lemenő ágbeli rokonának, testvérének, házas-társának, a bérlet tárgyát tevő ingatlana kezelőjének, üzletében talált kereskedelmi meghatalmazottjának vagy üzletvezetőjének, ha pedig ilyen személy a bérlemény helyén vagy az üzletben nincs, a bíróságtól kinevezett ügygondnoknak kell kézbesíteni. Ugyanigy kell kézbesíteni lakás, más helyiség vagy terület átadására vagy visszabocsátására indított perben hozott birói határozatot is ilyen egyénnek.

A birói felmondást kézbesíteni lehet továbbá olyan egyénnek is, aki a fennálló jogszabályok szerint felmondás elfogadására jogosítva van (pl. házmaster).

Ügygondnokul ügyvédet vagy olyan személyt kell kinevezni, aki katonai szolgálatot teljesítő személyt az 1911 : I. t.-cz. 95. §-ának 1—3. pontjai értelmében mint meghatalmazott képviselheti. Az ügygondnok kinevezéséről a katonai szolgálatot teljesítő egyént utolsó ismert lakására címzett ajánlott levélben értesíteni kell.

Ahhoz a személyhez, akinek a kezéhez az előbbiek szerint kézbesíteni lehet, *a felmondást magánúton vagy közjegyző útján is érvényesen lehet intézni* s az ily személy a felmondást szenvedő fél nevében kifogást vagy a felmondásból származó követelés iránt keresetet terjeszthet elő és őt az 1911 : I. t.-cz. értelmében képviselheti anélkül, hogy a fél részéről meghatalmazásra lenne szüksége.

Bérleti viszony fennállásának vagy megszüntetésének kimondására irányuló eljárást, ideértve a peres eljárást is, a jelen rendelet alapján nem lehet felfüggeszteni.

Ezen intézkedések megfelelően a birói felhívásra (1911. évi I. t.-cz. 627. §) is alkalmazandók.

A hatodik moratoriumi rendelet 17. §-ában a katonai szolgálatot teljesítő vagy azokkal egy tekintet alá eső egyénekre a

* L. lapunk m. számában 125. és 126. lapon.

bérlet felmondása tekintetében megállapított korlátozások az említett személy házastársával mint egyetemleges bérlőtárssal szemben is hatályosak.

2. A hadbavonulás következtében felfüggesztett peres eljárásnak újra folyamatba vételét bizonyos méltányos esetekben a korábbi rendeletek is megengedték, de az eljárás felfüggesztésének megszüntetése sok esetben illusoriussá vált, mert a hadbavonult fél egy a félnek hadbavonult képviselője a megszüntetés tárgyában kötelezően előírt meghallgatásra nem volt megidézhető. Az új ministeriumi rendelet kimondja, hogyha a megszüntetés kérdésének tárgyalása vagy a hadbavonult tárgyaláson kívüli meghallgatása céljából a szükséges kézbesítési másképp nem lehet fogatosítani, akkor a hadbavonult részére hirdetményi kézbesítés mellőzésével ügygondnokot kell kinevezni. Ez az ügygondnok azután a hadbavonultat nemcsak a megszüntetés kérdésének tárgyalásában, hanem magában a perben is képviseli, feltéve, hogy képviselőtéről ő maga nem gondoskodik. Ha a bíróság a felfüggesztést megszüntette, tekintet nélkül a megszüntető határozat jogerőre emelkedésére és az ellene beadott felfolyamodásra, az eljárást minden korlátozás nélkül folytatni kell, tehát ítéletet is lehet hozni.

3. Az előbbi rendelet a katonai személy részéről peres vagy nem peres eljárásban adott, valamint bankoknál elhelyezett letétre vagy betétre vonatkozó meghatalmazás tekintetében olyképp rendelkezett, hogy az ilyen meghatalmazásra megszabott alakszerűségeket egyszerűsítette abból a célból, hogy a katonai személy könnyebben állíthasson ki ily meghatalmazást. Az új ministeriumi rendelet ezeket a rendelkezéseket kiterjeszti az olyan meghatalmazásra, amely valamely bankügyletekkel foglalkozó cégnél bérlet pénztárrekeszre (*safe*) vonatkozik.

4. Az előbbi rendelet szerint, ha a nem peres eljárásban és így pl. a hagyatéki eljárásban is, katonai szolgálatot teljesítő egyén van érdekelve, reá azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az ismeretlen helyen távollévókra kell alkalmazni. A hagyatéki eljárásban érdekelt hadbavonult örökösök tehát az 1894:XVI. t.-cz. 54. §-a értelmében háromhavi hirdetménynyel voltak idézendők, ami természetesen ezen ügyek elhúzását vonta maga után. Az ezzel járó hátrányokon segítő, a budapesti kir. közjegyzői kamara oly értelmű felterjesztést intézett az igazságügy-

ministerhez, hogy az új eljárási rendeletben mondassék ki, miszerint a hadbavonult örökös részére az ügy is illusorius hirdetményi idézés mellőzésével az eljáró kir. közjegyző rendeljen ki az 1894:XVI. t.-cz. 55. § 4. p. és 65. § analogiájára ügygondnokot. Az új rendelet azonban ezt a mindenképp ajánlatos rendelkezést nem tette magáévá és az eddigi szabályozást csupán azzal a különben magától értetődő rendelkezéssel egészítette ki, hogyha a hadbavonult fél képviselőtéről gondoskodik, hirdetményi idézésnek és ügygondnok kirendelésének helye nincsen. Természetesen az ilyen meghatalmazásokra is állanak azok az egyszerűsítési szabályok (15. §), melyeket már a korábbi rendelet alkalmából ismertettünk.*

5. Az igazságügyministeri új (negyedik) moratoriumi rendeletnek legfontosabb intézkedése a birói *halasztás* intézménye. A moratoriumi rendeletek bizonyos követeléseket kivonnak a moratorium hatálya alól, minthogy azonban az adós egyéni viszonyait tekintve, ilyen esetekben is méltányos lehet a teljesítési határidőnek a meghosszabbítása, megengedi a rendelet, hogy egyes követelések, nevezetesen haszonbértartozások, munkadíjtartozások, pl. orvosi, ügyvédi, ügynöki díjak, áruk vételára, bizonyos kártérítési, családjogi, öröklési czímen alapuló, a társasági viszonyból származó pénztartozások megfizetése iránti perben a bíróság az alperes kérelmére ítéletében a teljesítési határidőt legfeljebb három hónapra meghosszabbíthatja, ha a meghosszabbítás az alperes vagyoni helyzetét tekintve indokolt és a felperesnek nem okoz aránytalan sérelmet. Ha az adós teljesítőképességének helyreállása három hónapnál rövidebb időre várható, akkor a meghosszabbításnak csak erre a rövidebb időre lehet helye. Váltómeghagyásban a törvényben megszabott teljesítési határidőnél hosszabbat kiszabni nem lehet.

6. A hatodik moratoriumi rendelet szerint a havi 10⁰/₀-os törlesztések fizetése a hatodik, illetőleg ötödik részleten túl szünetel, Természetesen a korábbi ítéletekben nem volt felvehető az a korlátozás, hogy az adós a hatodik, illetőleg ötödik 10⁰/₀-os részleten túl nem tartozik teljesíteni, mert ilyen korlátozást az előbbi moratoriumi rendeletek nem tartalmaztak. Nehogy azonban a korábbi moratoriumi rendeletek hatálya alatt hozott ítéletek olyképp

* L. lapunk f. évi 1. számában 16. lapon.

értelmeztesse, hogy azok alapján az adós a hatnál, illetőleg ötnél több 10%-os részlet fizetésére kötelezve van és nem fizetés esetében ellene végrehajtás rendelhető, a negyedik eljárási rendelet kimondja, hogyha a tartozásból 1915. évi április hó 1-ső napja előtt hat részlet vált esedékessé (ami akkor fordul elő, ha az első részlet októberben fizetendő), akkor a hetedik és az ezt követő részletekre nézve szünetel a kötelezettség, tehát hat részlet, vagyis 60% fizetendő; ha pedig a tartozásból 1915. évi április hó 1-éig csak öt vagy ennél kevesebb részlet vált esedékessé (ami akkor fordul elő, ha az első részlet novemberben vagy későbbi hónapban volt fizetendő), a fizetési kötelezettség a hatodik és ezt követő részletekre nézve szünetel, vagyis ilyenkor öt részlet, illetőleg annyi részlet fizetendő, a hány hónap az első részlet esedékességétől eltelt.

7. A korábbi moratoriumi rendelet értelmében, ha az adós a rendelet szerint esedékes *törlesztéses záloglevél-kölcsönnek* kamatját és tőketörlesztő részletét a hitelező felhívásának vételétől számított 15 nap alatt nem fizette meg, a hitelező az összes korábban lejárt kamatok és tőketörlesztő részleteket is követelheti. Ennek a szabálynak a gyakorlati megvalósulása nehézségbe ütközött annál fogva, hogy a közjegyzői törvény szerint közjegyzői okirat alapján csak úgy lehet végrehajtásnak helye, ha azoknak a tényeknek a beálltát, amelyekhez a teljesítés kötve van, közokirattal bizonyítják. A bíróságok tehát közjegyzői okiratot kívántak annak a bizonyítására, hogy a hitelező az adóst a fizetésre felhívta és hogy ez a felhívás a végrehajtás kérését megelőző tizenöt nap előtt történt. Minthogy az ily annuitásos kölcsönök nagyrésze közokiraton alapszik, ez a birói gyakorlat igen megnehezítette a kölcsönök behajtását, mert az említett tényeknek közjegyzői okirattal tanúsítása, különösen vidéken igen nehézkes és költséges; ezért már a hatodik moratoriumi rendelet kimondotta, hogy az említett tények bizonyítására elegendő, ha a hitelező postai igazolvánnyal tanúsítja, hogy az adós részére ajánlott levelet adott fel, az adóst terhelvén annak a bizonyítása, hogy a levél nem fizetési felhívást tartalmazott, vagy hogy a fizetésre megszabott határidő még nem telt el. Ezzel kapcsolatban a végrehajtás szempontjából is kimondja az új eljárási rendelet azt a szabályt, hogy a végrehajtás elrendelhetése végett az említett felhívás bizonyítására nem kell közjegyzői okirat, hanem elégséges

az azt tanúsító postai igazolvány bemutatása, hogy a hitelező az adós részére levelet adott fel.

8. Az előbbi eljárási rendelet *utóajánlat* esetében kivételesen megengedte ingatlan árverésnek a megtartását, azonban csak az utóajánlat tevő kérelmére; az új rendelet ezt úgy módosítja, hogy utóajánlat esetében az árverés megtartását bármelyik telekkönyvi érdekelt kérheti.

Ugyancsak az ingatlanokra vonatkozó árverési szabályok kiegészítését tartalmazza az az új intézkedés, hogy a végrehajtási árverés joghatályával bíró *önkéntes árverésnek* sincsen helye.

A polgári törvénykönyv törvényjavaslata.

A magyar polgári törvénykönyv nagy munkája ismét nagy lépéssel közeledett végleges befejezéséhez: a képviselőház külön bizottsága befejezte a törvénykönyvre vonatkozó tárgyalásait és terjedelmes jelentését az általános előadó *Nagy Ferencz* a bizottság által megállapított új szöveggel együtt a képviselőháznak bemutatta.

Balogh Jenő igazságügyminister az 1913. év október havában terjesztette a képviselőház elé a polgári törvénykönyv törvényjavaslatát. A képviselőház ennek a nagyszabású és egész magánjogi jogrendszerünket átalakító törvényalkotásnak tárgyalására ötven tagú külön bizottságot küldött ki, mely elnökévé id. Erdély Sándort, a codex rendszeres munkálatának szervezőjét és megindítóját, általános előadójává pedig Nagy Ferenczet választotta meg. Az egyes részekre nézve Heinrich Antal, Illés József, Szlezák Lajos, Almássy László, Schuller Rezső, Niamessny Mihály, Hantos Elemér, Nemess Zsigmond és Jakabffy Elemér képviselők működtek előadókul. A bizottság az 1914. év elején kezdte meg tanácskozásait és több mint 40 ülésre terjedő lelkiismeretes munkássággal felelt meg feladatának. A múlt nyár derekán a bizottság már elkészült az első három főrész (személyi és családi jog, dologi jog, kötelmi jog) és az öröklési jog egy részének tüzetes és beható tárgyalásával, míg az öröklési jog többi részét a télen tartott ülésszak alatt tárgyalta végig. A bizottság munkáját megkönnyítette, hogy a bizottság tárgyalásaival párhuzamosan az igazságügyministeriumban dr. Tőry Gusztáv államtitkár elnökle

alatt — a gyakorlati jogélet kiváló szakembereinek közreműködésével — külön szakbizottság vizsgálta át az ország egész jogász-közönségének köréből egybegyűlt nagyterjedelmű bírálati anyagot és ennek a vizsgálatnak az eredményeit terjesztette a kormány módosító indítványok alakjában a képviselőházi bizottság elé.

A bizottság az egész törvényjavaslaton végig számos szabatosbitást és kiegészítést tartott szükségesnek, s ehhez képest a bizottsági szöveg — teljesen új számozással — mint önálló új szöveg fog a további tárgyalások alapjául szolgálni.

A javaslaton tett főbb elvi változások közül különösen a következők emelkednek ki:

A személyi és családi jogról szóló első részben a bizottság a gyámság alá helyezés alapjai közül az elmebetegség és az elmeengesség kategóriáit elmebaj elnevezés alatt egyesítette s az ily okból történt gyámság alá helyezésnek hatásait az egész vonalon egységesen állapította meg. Viszont a gyámság alá helyezés alapjainak körét a fogyatékos elmebetegség kategóriájával bővítette, amelyet mint az elmebaj és a normális elmeállapot között fekvő súlyosabb jellegű rendellenes elmeállapotot feltételes gyámság alá helyezési okként fogadott el s egyéb vonatkozásokban is gondoskodott arról, hogy az érintett kategória alá eső, másként csökkent szellemi képességűnek is nevezett egyének részére a szükséges magánjogi védelem a tudományos kutatások újabb eredményeinek megfelelően biztosíttassék.

Továbbá bővítette a személyiség védelmére irányuló szabályokat a személyiség jogának pozitív meghatározásával s a képmáshoz és a levéltitokhoz való jog védelmének, továbbá annak kiemelésével, hogy a személyiség joga a kegyelet által megszabott határok között a halál után is védelemben részesül.

A közszerzeményre vonatkozó szabályok körében a külön vagyon értékének megállapítására nézve fennálló joggyakorlatnak a Tj. rendelkezéseinél igazságosabb elveit emelte érvényre; a halál utánra halasztás kedvezményét a méltányosságnak megfelelőbben szabályozta; a közszerzeményi követelés büntetésből való elvesztésének eseteit pedig a házastárs legsúlyosabb büntetéseire korlátozta.

A törvényes származásra vonatkozó jogszabályokat szilárdabb jogi alapra helyezte s az érvénytelen házasságból való származás törvényesítő erejét a vérfertőző és házasságtörő viszony eseteiben

a házastársak rosszhiszeműségétől függően kizárta; a törvényesség megtámadására a férjen kívül a gyermeket is feljogosította olyan esetekben, amidőn ez nem sértheti a férj és anya jogos érdekeit; harmadik személyeknek azt a jogát pedig, hogy a férj halála után a gyermek törvényességét kétségbe vonhassák, a mai joggyakorlatnak megfelelően szigorúbb feltételekhez kötötte.

A rokonok eltartására vonatkozó rendelkezéseknél különös gonddal őrködött a bizottság azon, hogy a nyomorban sínylődő hozzátartozókkal szemben gyakran tapasztalható igazságtalan bánásmódnak meglegyen a hatályos ellenszere.

A törvénytelen gyermekekre vonatkozó rendelkezések tekintetében a bizottság mindenekelőtt az elnevezést a Tj. által e részben követelt s a bizottság által is helyeselt humánus irányzatnak jobban megfelelő „természetes gyermek“ kevésbé megbélyegző elnevezéssel cserélte fel. Az elismert törvénytelen gyermekekre vonatkozó rendelkezéseket pedig a bizottság mind ebben a részben, mind a Tj. többi részében is egészen törölte, tekintettel azokra az aggályokra, amelyek ez intézménnyel szemben főként a törvényes gyermekek és a házastárs jogai, valamint a házassághoz fűződő nagy társadalmi érdekek szempontjából felmerültek.

A második részben (*dologi jog*) a dolgokról szóló címbe a bizottság kifejezetten utalt arra, hogy dolgoknak kell tekinteni a joguralomnak alávethető természeti erőket is, amennyiben a dolgokra vonatkozó szabályok rájuk illenek.

A telekkönyvről szóló címbe a bizottság törölte a telekkönyvi bekebelezés és előjegyzés előfeltételeinek meghatározására vonatkozó rendelkezést, ami a legszorosabban összefügg a telekkönyvi eljárási szabályokkal és épen azért célszerűbben azok keretében nyerhet megoldást.

Az ingó dolgok elbirtoklását tárgyazó rendelkezések körét a bizottság kiegészítette oly rendelkezéssel, amely szerint harminczkét év elmúltával az elbirtoklás ép úgy, mint az ingatlanoknál, a birtokos jóhiszeműségére és a jogalapra való tekintet nélkül is bekövetkezik.

A bizottság gyakorlati célszerűségi tekintetből elfogadta a tulajdonosi szolgálat intézményét, módot kívánván nyújtani arra, hogy a tulajdonos saját ingatlanán telki szolgálatot egy másik ingatlana javára is megalapíthasson, aminek különösen nagyobb szabású parcellázásoknál lehet gyakorlati fontossága.

A jelzálogjogról szóló fejezetben szűkebbre vonta a bizottság a jelzálog jog terjedelmét a mezőgazdasági jószág tartozékai tekintetében. Minthogy továbbá a jelzálog tulajdonosának nincs mindig módjában, hogy a jelzálogos hitelező kielégítésével egyidejűleg a megüresedett jelzálogi ranghelylyel újabb kölcsön biztosítására rendelkezessék, a bizottság ezt lehetővé tevő rendelkezést vett fel.

A mai jognak a lényegben megfelelő új rendelkezést vett fel a Tj.-ba a jelzálogos követelések converziójára vonatkozólag is.

A *kötelmi jogról* szóló harmadik részben a bizottság mindenekelőtt a forgalom biztonsága és életfenntartásuk megkönnyítése érdekében tágitotta és egységes alapra helyezte a kiskorúak és a gyámság alá helyezett cselekvőképességének körét. Viszont azonban felelősségüket is enyhítette azáltal, hogy azon szabály alól, mely szerint a képviselőnek a szerződés körüli vétkességéért a képviselt felelős, a kiskorúak és gyámság alá helyezett javára kivételt állapított meg.

A fogyatékos elmetehetségű személyek kategóriájának felvételével kapcsolatosan a bizottság gondoskodott arról, hogy az ilyen személyek az ügyletkötés terén az állapotuk rosszhiszemű kihasználásából őket érhető súlyos sérelmekkel szemben kellő védelemben részesüljenek anélkül, hogy a jóhiszemű ügyleti forgalomra ebből hátrány hárulhatna.

Ugyancsak a forgalom érdekeire tekintettel a forgalom szempontjából kevésbé fontos ingyenes ügyletekből eredő és a szembe-tűnően súlyos egyéb sérelmek eseteire szorította a bizottság az uzsorás jellegű visszaélésekkel szemben szükséges s már a Tj. által is, de tágabb terjedelemben megállapított védelem körét.

A kötelmi jog különös részének körében a bizottság a szolgálati és a megbizási szerződésnek egymástól való elhatárolása tekintetében oly változtatást tett, amely elejét veszi annak, hogy a felek a szolgálati szerződésnek kényszerítő jellegű szigorúbb szabályait megbizási viszony kikötése által megkerülhessék. Továbbá azon szociális szempontoknak megfelelően, amelyek a szolgálati szerződés szabályozásánál általában irányadók voltak, a bizottság a munkavállalók védelméről egyes vonatkozásokban a Tj.-nél továbbmenően gondoskodott.

Egyes pontokon a bizottság enyhített a kötelezettnek a Tj.-ban megállapított felelősségén. Ily módosítások a kötelmi jog általános részében s a jogügyleti kötelmeket tárgyazó címekben is történtek;

főleg azonban a legális kötelmek körében tartotta a bizottság több helyütt az objektív felelősséget mérséklendőnek.

Az *öröklési jogról* szóló negyedik részben a törvényes öröklés rendjét a bizottság annyiban módosította, hogy a szépszülei csoportnál távolabbi oldalrokonokat kizárta a törvényes öröklésből, tekintettel arra a mindinkább erősödő társadalompolitikai irányzatra, amely a távoli rokonok öröklése helyébe a humanitárius közcélakat szolgáló közöröklést kívánja helyezni. Ugy szintén a már fentebb érintett okból kimaradtak az elismert természetes gyermekek öröklési jogára vonatkozó rendelkezések.

Az ági öröklés körében a bizottság az ági javak értékének számítását, a mai birói gyakorlathoz közeledve, a közszerzeményi javak értékének számításával hozta összhangba.

Az özvegyi jog szabályait kiegészítette a bizottság az özvegyen maradt férjről való gondoskodással, oly módon, hogy a feleség örökösét ugyanolyan feltételek mellett kötelezi a férj eltartására, mint ahogyan erre a feleség lett volna köteles.

A végrendeleti öröklésről szóló cím körében a bizottság egyfelől csökkentette a közjegyzői és a bírósági végrendelet alak-szerűségeit, másfelől azonban nem fogadta el a pusztá holográf végrendelet alakzatát általánosságban végleges hatályú végrendeletnek, hanem az ilyen végrendeletet csak ugyanolyan feltételek és korlátozások között ismerte el hatályosnak, mint a mai jog (közjegyzőnél letéteményezett végrendelet, házastárs és leszármazók javára szóló végrendelet, kiváltságos végrendelet).

Bármilyen legyen is a törvényjavaslat további sorsa, kétségtelen, hogy a bizottság annak gondos és alapos átdolgozásával nagy érdemeket szerzett a jövőre magyar kódex megalkotása körül. S bár a törvényjavaslat szövegére nézve a fennforgó körülmények között egyes kérdésekben egységes álláspont nem jöhetett létre, a jelentésnek és az új szövegnek beterjesztése és közzététele már magábanvéve azért is nagy jelentőséget nyer, mert alkalmat nyújt arra, hogy a törvényjavaslaton tett módosítások tekintetében a kritika idejekorán megnyilvánulhasson.

Halhatatlan czégek.

Két hagyatéki ügyet állítok egymásmellé, az egyiket — bevallom — nem minden „csúf“ önérdék nélkül, de mind a kettőt főként okulásul a sociologus urak és az állam vagyoni érdekeit védő illetékszabók számára.

A véres világháború során került mind a kettő hozzám tárgyalás végett.

Az egyik örökhagyó a város egyik legvagyonosabb kereskedő embere volt; kétségkívül többszörös milliomos. Egyetlen nagykorú fiával együtt tagja volt egy társas cégnek, amelyben egész óriási (ingó) vagyona benne volt — ingatlan nem maradt semmi. Végintézkedésében körülbelől 10,000 koronára rugó jótékony hagyományokat tett, fia és cégtársa tanácsára halála előtt néhány héttel kilépett a cégből, ezt a kilépését egy 1 koronás bélyegű kérvényben bejelentette a törvényszéknek, kérve cégjegyzési jogosultságának törlését. Azután meghalt. A cég összes vagyona ezzel átszállott a cégben bennmaradott egyetlen fiára. Az ügyiratokkal hozzám érkezett leltár szerint maradt utána 9600 korona cselekvő állapot — „tehát még annyi se“, amiből a végrendeleti hagyományok kikerültek volna. A hiányzó összeget az egyetlen örökös „a magáéból“ kiegészítette.

A magyar kincstár — jótékony hagyományokról lévén szó — ebből a hagyatékból nem kapott egy fillér öröklési illetéket se. A közjegyző valamivel jobban járt, mert megkapta a 32 korona tárgyalási és 4 korona 80 fillér kivonatmásolási díjakat (oldalanként 25 sor és soronként 16 szótagért).

A cégbe azután belépett az örökösnek egyetlen fia — s így fog ez menni családi hagyományként az idők végtelenségéig, mivel a czégek azok közé a szerencsés existenciák közé tartoznak, „akik sohase halnak meg.“

A másik örökhagyó nevét kiírom. Ez is halhatatlan: limanovai Muhr Othmár, a jászkún huszárok hősi halált halt vitéz ezredese. A hősnek a katonai kincstár ellen volt 5027 korona 47 fillér követelése, amely igen rendes és pontos kiszámítás után folyósítatván, birói letétbe került. A hagyatéki terheket, mert volt bizony némi adósság is — az özvegy nem vétette fel a hagyatéki leltárba. A limanovai hősnek maradt — hitvestársán kívül — két kiskorú leánya és négy kiskorú fia. A lefolytatott tárgyalás folytán a szerény

kis „activum“ biróilag átadatott a hat örökösnek, a magyar kincstár persze előzően pontosan levonta és „bevételezte“ az 51 korona öröklési illetéket, azonfelül a város is a szabályrendelettel megállapított átruházási illetéket, amint dukál.

De hogy el ne felejtsem: ebből a hagyatékból is járna (ha felvenné) az eljáró kir. közjegyzőnek pont 32 korona tárgyalási és 6 korona másolási díj, tehát valamicskével még több, mint a nem hősi halált halt, óvatosan kilépett cégtárs hagyatéka után.

Kell-e ehhez a két esethez még további commentár?

Csak két kérdést akarok ezekhez fűzni:

1. Az 1914: XVI. t.-cz. és az azelőtti illetéktörvényt megalkotott, rendkívül alapos és hosszas vitatkozásban kimerült törvényhozó urak miért nem hozták soha még szóba sem a magyar államkincstár érdekeinek kellő megóvását a halhatatlan czégek halandó tagjainak ez árnyékvilágból való kilépése esetére?

2. Hol itt az osztó igazság? Ezt a két historiát közli egy

Anonymus regius notarius.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

143. Az eredeti közjegyzői okirat és annak kiadványa közötti lényegtelen eltérés nem szolgálhat annak alapjául, hogy a végrehajtás elleni kifogásnak az 1874: XXXV. t.-cz. 113. §-ának *d*) pontja értelmében hely adassék. Helye van oly kikötésnek, hogy a hitelező a közjegyzői okirat alapján a végrehajtást az általa szabadon választandó járásbiróságnál kérhesse. (Budapesti kir. tábla 1915. febr. 2. 14,498/p. 1914. sz.)

Az Ét. 39. §-a hatályon kívül helyezi az 1874: XXXV. t.-cz. 113—122. §-ait és az 1886: VII. t.-cz. 29. §-át. A közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás most már nem kifogással, hanem csak felfolyamodással vagy végrehajtás-megszüntetéssel (korlátozási, felfüggesztési) keresettel támadható meg. A Pp. 45. §-a csak az okiratban meghatározott bíróság illetékességének kikötését engedi meg; lásd azonban az Ét. 62. §-ában foglalt átmeneti intézkedést.

*

144. A közjegyzői okirat mint közokirat csak annak a teljes bizonyítéka, hogy a benne foglalt nyilatkozatot az ügyfél megtette; ez azonban nem zárja ki azt, hogy a közjegyzői okiraton kívül álló, egyéb bizonyítékokkal bebizonyíttassék az, hogy az

ügyfélnek a nyilatkozat megtételekor fennforgott valódi ügyleti akarata eltért a nyilatkozat szerint kifejezésre juttatott ügyleti akarata eltért a nyilatkozat szerinti kifejezésre juttatott ügyleti akarattól. (Curia 1914. okt. 13. G. 106/1914.)

*

145. A férj által nejeinek az ingatlan bérbeadása iránti szerződés megkötésére adott felhatalmazás érvényéhez az 1886: VII. t.-cz. 23. §-a szerint nincs szükség közjegyzői okiratba foglalt meghatalmazásra. (Curia 1914. szeptember 16. 2162. sz.)

Hagyatéki eljárás.

146. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 123. §-a a törvény illető helyeire utalással jelöli ki ugyan azokat az eseteket, amelyekben az ügygondnok díja és költsége a hagyatéki bíróság, tehát a rendes bíróság által állapítandó meg, az 55. § 4. pontja értelmében azonban a tárgyalás vezetője által a gyámhatóság utólagos jóváhagyása mellett kirendelt ügygondnok díjának és költségének megállapítása mégsem utalható a gyámhatóság hatáskörébe. Az id. törvény 79. §-a esetében ugyanis a gondnokot a 128. § 4. bekezdése szerint a gyámhatóság rendeli ki; ennek ellenére díjának és költségének megállapítását a 123. § a hagyatéki bíróság hatáskörébe utalja, vagyis nem veszi irányadónak azt, hogy az ügygondnokot mely hatóság rendelte ki, sőt a törvény XIII. fejezetének rendelkezései nem hagynak fenn kétséget a tekintetben, hogy maga a törvényhozás is azt akarta, hogy a hagyatéki eljárás során felmerült összes költségeket a hagyatéki bíróság állapítsa meg. Ezen az alapon adta ki egy felmerült esetben a m. kir. belügyminister a m. kir. igazságügyministerrel egyetértőleg a „Belügyi Közlöny“ 1898. évi 9. számában közzétett 29357/1898. számú rendeletét, mely szerint a törvény 54. §-a esetében a gyámhatóság által kirendelt ügygondnok díjának megállapítása nem a gyámhatóság, hanem a hagyatéki bíróság által eszközölendő. Ennek a rendeletnek alapján kifejlődött gyakorlat szerint a törvény 54. §-a értelmében a gyámhatóságilag kirendelt ügygondnokok díját a hagyatéki bíróságok állapítják meg. A törvény 55. § negyedik pontja esetében a tárgyalás vezetője az ügygondnokot a gyámhatóság utólagos jóváhagyása mellett rendeli ki és így ez az ügygondnok az 54. § értelmében kirendelt ügygondnokkal egy tekintet alá esik; minthogy továbbá az 55. § 4. pontja alapján kirendelt ügygondnok a törvény 54. §-ában, valamint a 123. §-ban megjelölt esetekben kirendelt ügygondnokkal azonos célra, t. i. a gondnokolt érdekeinek megvédésére rendeltetett ki, ellenkező törvénybeli rendelkezés nem léteiben már a kirendelés céljának azonossága is

okszerűen megköveteli, hogy díját és költségét ugyanez a hatóság állapítsa meg, mely a megállapítást az utóbbiak részére eszközli. Ezekhez képest ki kellett mondani, hogy a jelen ügyben az eljárás a rendes bíróság hatáskörébe tartozik. (Hatásköri bíróság 1915. márczius 22. Hb. 7.)

Czégügyek. Váltóóvás.

147. Ami az alpereseknek a felvett óvás szabálytalanságára vonatkozó kifogását illeti, erre nézve az alperesek nem tagadták a felperesnek azt a válasziratában felhozott állítását, hogy a váltón kített fizetési helyiség: „Budapest, VI., Teréz-körút 46., Gyár-utca 21. szám“ az óvás felvételekor már nem volt a telepesként megjelölt S. M. és Társa czégnek üzleti helyisége és hogy abban az időben a telepes czégnek üzleti helyisége Budapesten, V., Váci-körút 26. sz. a. volt, ahol az óvás felvételre és emellett az alperesek nem bizonyítják, hogy telepes czégnek az óvás felvételekor a váltón kített helyen is lett volna üzlethelyisége. Ilyen körülmények között a váltótörvény 102. §-ában foglalt rendelkezésnek megfelel a keresethez csatolt óvás, melynek tartalma szerint az óvatoló személy a váltóbirtokos által arról értesítve, hogy a telepes czégnek V., Váci-körút 26. sz. a. van üzlethelyisége, a váltónak fizetés végetti bemutatását a telepes czégnek az óvás felvételekor létezett valóságos üzlethelyiségében az ott talált könyvelőnek való bemutatás által eszközölte. Ezekből az okokból alpereseknek a fizetés végetti bemutatásnak és a váltóóvásnak szabálytalanságára vonatkozó kifogása alaptalan. (Curia 1914. okt. 30. 135/1914. v. sz.)

*

148. *Kereskedelmi és váltótörvénytörvények:* 99218/1912. A keresetet elutasítja, stb.

Indokok: Felperesi takarékpénztár a keresetet arra alapítja, hogy dr. N. N. kir. közjegyzőhelyettes az óvást szabálytalanul a közjegyzői irodában vette fel és annak következtében a felperes jogerős ítélettel 5000 K-ás követelését a váltó forgatójával szemben elveszítette. Az óvás felvétele szabálytalan, amennyiben az A. alatti váltó fizetés végett a V. T. 43. §-a ellenére nem a telepes üzlethelyiségében, hanem itt Budapesten, az óvatoló alperesi közjegyző irodájában történt. A V. T. 102. §-a szerint a törvényben a váltócselekmények teljesítésére meghatározott üzleti helyiségtől vagy lakástól érdekeltek beleegyezésével van ugyan helye, ellenben a V. T. 43. §-ában meghatározott földrajzi helytől, jelen esetben tehát B. községtől eltérésnek helye nem lehetett. Alperes kártérítési kötelezettsége, habár felperes tényleg 5000 K-val károsodott, mégsem volt megállapítható, mert a felperes képviselőjében az A. a.

váltó megóvatolása alkalmával eljáró pénztárnok szabálytalan váltó-cselekményben résztvett és azzal, hogy a váltónak fizetés végett szabálytalanul történt bemutatása alkalmával váltójogi nyilatkozatot tett, a szabálytalan váltó-cselekményhez hozzájárult, ez a körülmény pedig megfosztja a felperest, aki váltóbirtokos s egyszersmind telepes, attól a jogtól, hogy beleegyezésével felvett szabálytalan óvásból kifolyólag kártérítést követelhesen, mert a szabálytalanság elkövetésében felperes ugyanugy részes, mint a kir. közjegyző helyettese.

Budapesti tábla (762/1913.): Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Helyesen állapította meg az elsőbíróság tényként a tanúk vallomása alapján azt, hogy az alperes közjegyzőhelyettes a felperesi részvénytársaság pénztárnokával és a könyvelőjével, akik a felperes részéről épen a lejárt váltóknak az alperesnél leendő megóvatolásával voltak megbízva, még az A. alatti váltó óvatolását megelőzően azzal a czéllal, hogy azáltal az óvatolás költségei csökkentessenek, akként állapodott meg a felperes takarékpénztárnak telepített és felperes birtokában levő lejárt váltók óvatolását illetően, hogy azok ne a felperes üzleti helyiségében, hanem alperes irodahelyiségében mutassanak be fizetés végett és ott vétessék fel az óvás. Helyes az a ténymegállapítás is, hogy erről a felperesi igazgatóság is tudott. Ilyen tényállás mellett helyesen utasította el az elsőbíróság a keresetet, mert annak a kárnak keletkezésére, amelynek a megtérítését a felperes követeli, magának a felperesnek, vagyis a károsult félnek az eljárása szolgáltatott elsősorban alapot.

Magyar kir. Curia: A másodbíróság ítéletét helybenhagyja. (668/1914.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

149. A törvényes örökös a hagyatéki vagyon bármely részére nézve megilleti ugyan az a jog, hogy a hagyatékhhoz tartozó dologra nézve az örökösök javára a tulajdonjogot érvényesítse, tulajdoni keresettel fellépjen, de ezt a keresetiségi jogot nem lehet megadni annak, aki a hagyatékhhoz tartozó valamely dologra nézve az örökösök valamelyikét illető jogot vétel útján megszerzett, mert ennek a vevőnek csupán az örökössel, de nem más harmadik személlyel szemben van a vétel-szerződésen alapuló az a joga, mikép az eladó örököstől azt követelje, hogy őt oly helyzetbe hozza, mikép a hagyatékhhoz tartozó dolognak megvett részét tulajdonjoggal megnyerje. (Curia 1915. márcz. 16. 6011.)

*

150. Jogszabály, hogy a kötelesrész az örökgyó halálakor esedékes és minden tehertől mentesen adandó ki, olyan esetben azonban, midőn az átruházott javak harmadik személy javára haszonélvezeti joggal vannak terhelve, a kötelesrész az átruházott javakból csak a haszonélvezeti jog megszűnte után követelhető. (Curia 1915. márczius 17. 4907.)

*

151. Örökgyó a végrendeletében felhasznált „készpénz-vagyon“ kifejezést úgy az értékpapírokra, mint a betéti könyvekre elhelyezett összegekre egyaránt használta. Ugyanis az nem kétséges, hogy örökgyó a szorosabb értelemben vett készpénz felett nem rendelkezett és ilyen halála után hagyatékában nem is találtatott, mert sem az értékpapírok, sem a betéti könyvek, melyek nem egyebek, mint az azokra elhelyezett összegekről az illető pénzintézetek által kiállított igazolási papírok, fizetési eszközt nem képeznek és így készpénznek nem tekinthetők, mindamellett abban a tekintetben egy fogalom alá vonhatók, hogy míg az értékpapírok a mindenkori árfolyam mellett bármikor készpénzzé tehetők, addig a betéti könyvekre elhelyezett összegek is felvétel által készpénzre átváltoztathatók. (Curia 1915. márcz. 2. 4647.)

*

152. Joggyakorlatunk értelmében az ajándékozás ténye az osztályrabocsátás kötelezettségét rendszerint kizárja és az ajándékozás által kedvezményezett lemenő örökös ellenérdekű örökös-társai részéről betudásra csak akkor kötelezhető, ha ellenében a betudási kötelezettségének az ajándékozó részéről történt elrendelése bizonyíttatik; vagy ha az ajándékozás ténye az ellenérdekű örökösök köteles részét sérti. (Curia 1915 márcz. 9. 4793.)

*

153. Ha az állagára megosztható hagyományval több örökös az egyetemleges kötelezettség feltüntetése nélkül van megterhelve, őket a hagyomány kiszolgáltatása örökrészeik arányában terheli; abban az esetben pedig, ha a hagyományval megterhelt több örökös közül valamelyik örökössé nem lesz, helyette a hagyományért azok felelősek, akik a neki juttatott részt öröklik, s ezek is abban az arányban, amely szerint ebben részesedtek. (Curia 1915. márcz. 10. 4672.)

*

154. A kir. Curia a 42. számú teljes ülési döntvényében kimondotta, hogy az örökgyó hagyatékát, amelyből a hitelező kielégítést kíván, nem képviselheti egyes örökös, hanem az örökösök összessége. Ebből a döntvényből nem állapítható meg oly

kötelezettség, hogy a hagyaték birói átadása előtt a netán létező ismeretlen örökösöket minden esetben perbe kell vonni. Nevezetesen nincs szükség a netán létező ismeretlen örökösök perbevételére, ha a követelést érvényesítő fél kimutatja, hogy az általa perbevont örökösön kívül az örökhagyónak több örököse nincs. (Bpesti tábla 1915. márcz. 23. G. 1360.)

*

155. A magyar magánjog szerinti törvényes örökösödés jogalapja a véroközösség, amelynek következtében az örökösödési jogosultság a képviselői elv alkalmazásával kölcsönös és viszonyos, a véroközösségben álló rokonok között, az öröklésnek szabályzott sorrendjében. Az állandó birói gyakorlat a m. kir. Curia 79. számú elv alkalmazásával elismerte, hogy a törvénytelen születésű gyermeknek az anyja után és viszont az anyának törvénytelen gyermeke után van törvényes örökösödéshez joga, sőt az állandó birói gyakorlat az anya után való öröklés tekintetében, a törvényes és a törvénytelen gyermekek között különbséget nem tesz. Ebből az elvi álláspontból önként folyik, hogy a törvénytelen gyermek az anyjának családja köréből, a régi szokásjogon alapuló álláspont további fentartásával, annál kevésbé zárható ki, mert a vérségi kötelék az anyja után kétségtelenül fennáll. Már pedig, ha a törvénytelen gyermek vérségi köteléken alapuló rokonsága az anyának vérrokonaival elismeretik, mi sem áll útjában annak, hogy a törvénytelen gyermek és anyja vérrokonai között a törvényes örökösödési jogosultság tekintetében ugyanazon szabályok nyerjenek alkalmazást, amelyek a törvényes örökösödést a vérrokonok között szabályozzák, tehát nemcsak a kölcsönös és viszonyosság, hanem a képviselői elv is. Miután pedig ez alapon nemcsak a törvénytelen gyermek után illeti az anyja oldalrokonait törvényes örökösödési jog, hanem viszont a törvénytelen gyermek is bír az anyja oldalrokonai után törvényes örökösödési joggal, meg nem állhat a másodbiróságnak az az elfoglalt álláspontja, hogy törvénytelen gyermek hagyatékához a szintén törvénytelen születésű anyai oldalrokon törvényes örökösödési joggal nem bír, és hogy ily esetben a hagyaték szállományi jogcímen a kir. kincstárt illeti meg. (Curia 1915. április 15. 5396.)

*

156. Az özvegyi jog alapját a férjnek a törvény korlátai között az örökösökre is átháramló tartási kötelezettsége képezi. Ennek következtében az a férj halála után is megszüntethető, ha a nő olyan életet folytat, mely őt a tartásra érdemtelenné teszi, illetve amely életmód a férjet a tartási kötelezettség alól mentesítené. Tekintettel azonban arra, hogy az özvegyi jog nem egy egységes oszthatatlan jog, minek folytán annak megszüntetését

ép úgy mint korlátozását az egyes örökösök csak a saját személyükre kiterjedőleg kérelmezhetik és követelhetik s tekintettel arra, hogy az adott esetben a felperesek örökösársai, kiskorú J. M. és J. A. alperesek maguk részéről az özvegyi jog megszüntetését nemcsak nem kérték, hanem felpereseket az eziránt indított keresetükkel elutasítani kérték, tehát megtámadási jogukat gyakorolni nem kívánják: ezek folytán a nevezett alperes özvegyi jogát a felperesekkel szemben az ezek által az örökhagyó után örökölt hagyatéki vagyon hányadára megszüntetni s alperest kötelezni kellett, hogy a keresetben megjelölt, a körösmarti 166. sz. tkvi betétben foglalt ingatlanoknak a felperes tulajdonául bejegyzett hányadára bekebelezett özvegyi haszonélvezeti joga törlésének a bekebelezését tölje, felpereseket azonban keresetüknek a többi részével elutasítani kellett. (1915. márczius 30. 4878.)

*

157. Az id. törvk. szabályok 16. §-ának rendelkezése értelmében az özvegyi jog korlátozását csak a leszármazó örökösök jogosítottak kérelmezni, ebből következik, hogy az özvegy haszonélvezeti joga, leszármazók nem létezése esetében az egész hagyatéki vagyonra, tehát az abban létező ági vagyonra is feltétlenül kiterjed. Az ági vagyonból köteles részt igénylő felmenő tehát az általa nem korlátozható özvegyi haszonélvezet sérelmére köteles részének készpénzbeli kifizetését az özvegyi jog tartama alatt nem igényelheti. (Curia 1915. márcz. 10. 4711.)

*

158. Az 1902. évi június 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában alkotott 1911: XXII. t.-cz. határozmányai csak oly házastársak bontó perében alkalmazhatók, akik valamely, az egyezséghez hozzájárult államnak a polgárai. A kérvényező férje ausztriai állampolgár s így házasságának felbontása kérdésében a hágai egyezmény alkalmazást nem nyerhet, mivel Ausztria az egyezményt annak becikkelyezésével törvényei közé be nem iktatta. Minthogy pedig kérvényező, volt osztrák honos, a magyar állampolgárságot megszerezte és minthogy a H. T. 114. §-a szerint magyar állampolgár házassági perében csak a magyar bíróság ítélete hatályos, helyesen állapította meg a II. bir. a kir. törvényszék hatáskörét a H. T. 77. §-nak a) p.-ra alapított annak a kérelemnek az elbírálására, hogy kérvényező férje az életközösség helyreállítására bíróilag köteleztessék. (Curia 1915. január 20. 6296/1914. sz.)

*

159. Az özvegyi nyugdíj iránti jogosultság feltételét képezi nemcsak a házassági kötelék fennállta, de az is, hogy a férj elhalálása idejében a nő férjével együtt is élt, avagy a különélés

egyedül a férj hibájából történt. A férj elhalálása idejében különváltan élő nő terhét képezi tehát, mint aki ilyen igényt érvényesít, annak a bizonyítása, hogy a különélés az ő hibáján kívül állott be és tartást férjétől is követelhetett volna. (Curia 1915. ápr. 15. 5041.)

*

160. Az utólagos házasságkötés általi törvényesítés joghatálya nem a házasságkötésnek a születési anyakönyvbe való följegyzésétől függ, hanem attól, hogy a született gyermek az utólag házasságra lépett szülők nemzéséből született-e. (Curia 1915. ápr. 13. 5268.)

*

161. A megajándékozott (vagy örököse) megtámadhatja annak törvényes származását, aki mint az ajándékozó ivadéka, az ajándék által sértett kötelesrészének kiegészítését követeli tőle. (Curia 1915. január 26. 3826/1914. P. sz.)

*

162. Kiskorú törvénytelen gyermek nevében törvényes képviselője és a természetes atya között a tartási kötelezettség szabályozása végett kötött egyezség a feleket kötelezi s megtámadása is csak azokból az okokból van megengedve, amely okokból a jogügyletek általában megtámadhatók. A törvénytelen gyermek nemzójével állított férfi tiltakozva a természetes apaság ellen, a gyermektartási per elkerülése végett bizonyos összeget fizetett le a törvénytelen gyermek javára, kinek törvényes képviselője ennek fejében lemondott az eltartási követelés érvényesítéséről. A Curia ebben az ügyletben ingyenes joglemondást látott, mely a gyermekre gyámhatósági jóváhagyás mellett sem kötelező. (Curia 1915. febr. 5. 1914. G. 258. sz.)

*

163. A moratoriumi eljárási rendeletek szerint a moratorium hatálya alatt kielégítési vagy biztosítási végrehajtást foganatosítani még akkor sem lehet, ha a végrehajtás már előbb elrendeltetett; ez okból tehát a végrehajtási zálogjog bekebelezését a moratorium akadályozza. Nincs azonban törvényes akadály annak, hogy a tkvi. rdts. 92. §-a értelmében a zálogjog a kielégítési végrehajtást elrendelő végzés alapján előjegyeztessék. (Budapesti tábla 1915. február 11. 11148.)

*

164. A kereseti váltón az a megjegyzés van ugyan, hogy az a kibocsátó lakhelyén fizetendő (pagabile al Domicilio dei traente), de minthogy a kibocsátó lakhelye a váltóból nem tűnik ki, ennél fogva ez a megjegyzés a fizetési helynek a V. T. 3. § 7. pontja szerint szükséges, határozott megállapítására nem alkalmas, és a váltó fizetési helyének meghatározása szempontjából figyelembe nem

vehető. Eszerint a váltó fizetési helyeként a V. T. 3. § 7. pontja értelmében a váltón az intézményezettnek neve mellett irt helyet, azaz Fiumét kell tekinteni. Nem döntő, hogy a „Fiume” szó az egyébként tintával irt váltón írónnal van írva, mert a váltói kellékek írónnal való irását a váltótörvény nem tiltja. (Curia 1915. febr. 17. 768. sz.)

*

165. Az engedményezőnek az engedményezésről szóló értesítés után az adóshoz intézett ellenkező utasítása nem menti az adóst az engedményes kezéhez való fizetés alól. Az engedményezett adós fizetési kötelezettségét nem érinti az a körülmény, hogy az engedményező megkapta-e az engedményestől a kikötött ellenértéket. Az engedményezésről történt értesítés után az engedményező ellen keletkezett követelést az engedménnyessel szemben nem lehet beszámítani. (Curia 1914. nov. 17. G. 130/1914. sz.)

*

166. Igaz ugyan, hogy a biztosítási szerződés feletti rendelkezési jog a biztosítottat illeti s így jogában áll a már kirendelt kedvezményezett helyett más kedvezményezettet is kijelölni, de csak addig, míg az eredetileg kijelölt kedvezményezett a biztosítási szerződésből folyó jogokra és így elsősorban a biztosítási összegre a biztosítottal létesített különös megállapodás folytán jogot nem szerzett. Minthogy pedig a kihallgatott tanu vallomása szerint a biztosított az ő jelenlétében jelentette ki, hogy az egész biztosítási szerződésből folyó jogáról felperes javára lemond és az egész biztosítási ügyletet, — minthogy az összes biztosítási díjakat amúgy is a felperes fizette ki, — a felperesre ruhazza: kétségtelen, hogy a felperes a szóbanforgó biztosítási szerződésből a biztosítottat megillető jogokat, a kedvezményezettül történt szabályszerű kirendelése s a kötvény átvétele útján olyképen szerezte meg, hogy attól a biztosítottnak az az egyedüli ténye, hogy végrendeletében utóbb kedvezményezettként a II. r. alperest jelölte meg, — többé már meg nem foszthatja. (Curia 669/1914.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

167. A panasz tárgyává tett határozat a bérösszegeből a kert-használatra eső rész levonását azért tagadta meg, mert a felvételi épülettel együttesen bérbeadott kert földadóval megróva nincsen s így az 1909. évi VI. törvény 14. §-a értelmében levonásnak sincsen helye. Ez az álláspont azonban téves, mert az idézett törvényszakasz a házi kerttel együtt bérbeadott ház bérösszegeből, mint adóalapról, a kertre eső bérösszeg levonásának feltételül

nem követeli meg, hogy a kert földadóval tényleg meg is legyen róva, amint a jelen esetben a kertre a földadót csak tévedésből nem vetették ki. Ennélfogva a bérösszegeből a kerthasználatra eső, aránylagos résznek az adóalapból való levonását el kellett rendelni. (13489/914. P. sz.)

*

168. Ha a tőkekamatadó fizetését az adós vállalja magára, ez a körülmény a tőkekamatadó kivetésénél figyelembe veendő olyképen, hogy az adó a tényleg fizetett kamat és az átvállalt tőkekamatadó együttes összege után vetendő ki. (14724/1914. P. sz.)

*

169. A conversiós kedvezményt nem lehet megadni, ha az új kölcsönnek kamatlába bármikor felemelhető és a maximális kamatláb megállapítva nincs. (8351/1914. P. 12.)

*

170. A cég mellett az üzletkör megjelölését célzó toldatnak bejegyzését kérő beadvány után az ill. díjj. 13. tét. IV. 16. a) pontjában megszabott illeték rovandó le. (1968/1914. P. sz.)

*

171. Az engedményezett követelés visszaengedményezéséről kiállított okirat fokozatos illeték alá esik, ha nincs igazolva, hogy a visszaengedményezés oka az, hogy az engedményes azt visszautasította. (12645/1914. P. sz.)

*

172. A bejegyzési illeték törlendő, ha a telekkönyvi rendtartás 74. §-a alapján bekebelezett zálogjogot törölték, mert az ingatlanból az adósnak — mint vélt örökösnek — mi sem jutott. (20173/1914. P. sz.)

*

173. Ha egy okiratban egy eladó több vevőnek külön-külön ad el ingatlanokat, az 1 K okirati illetéket minden egyes vétel után külön-külön kell leróni. Az okirat második és többi íve azonban ilyenkor is csak egyszeres okirati illeték alá esik. (20,712/914. P. sz.)

*

174. A kölcsönátváltatásokra megállapított illetékmentesség nem tagadható meg csak azért, mert a régi kölcsön kamatlába a telekkönyvben kitüntetve nem volt. (16794/1914. P. sz.)

Közlemények.

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága alakuló ülésén megválasztotta elnöknek Szabó Albert, alelnöknek dr. Rónay Károly, titkárnak dr. Szécsi Ferencz kir. közjegyzőket és másodtitkárnak dr. Bartha Nándor kir. közjegyzőhelyettest.

*

A debreczeni kir. közjegyzői kamara május hó 16-án tartotta meg Lestyán Adorján udv. tanácsos, debreczeni kir. közjegyző elnöklete alatt ezévi rendes közgyűlését. A Galánffy János kamarai titkár által előterjesztett évi jelentés visszapillantást is vetett egyúttal a kamara életében lefolyt 40 esztendőre. Megállapítja, hogy a megalakulás óta Lestyán Adorján m. kir. udv. tan. debreczeni, Somogyi Gyula nyiregyházai és Miskolczi Barnabás nagyváradi kir. közjegyzők működnek már csak az akkor kinevezve volt közjegyzők közül, akik tehát 40 éves közjegyzők. A közgyűlés őket melegen üdvözölte. A terjedelmes titkári jelentést a közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vevén, a tisztújítás a következőleg ejtetett meg: Elnökké ismételten egyhangúlag és most már 16-szor, ezúttal is Lestyán Adorján m. kir. udvari tanácsos, debreczeni kir. közjegyző választatott meg; választmányi rendes tagok lettek: dr. Galánffy János, Zrumetzky Béla kir. tan., dr. Örley György és nemestóthi Szabó Antal; póttagok: Bónyi Adorján és Padrih Sándor kir. közjegyzők; a fegyelmi bíróság tagjai lettek: dr. Örley György és dr. Galánffy János; póttagok Zrumetzky Béla és nemestóthi Szabó Antal. A választmány titkárává dr. Galánffy János, pénztárnokká nemestóthi Szabó Antal választatott meg. A 40 éves évforduló alkalmából a közgyűlés az igazságügyministert táviratilag üdvözölte.

*

A hazáért hősi halált halt egyének megkülömböztetett megjelölése tárgyában a magyar kir. igazságügyminister 15146/1915. I. M. szám alatt a következő rendeletet adta ki: A hazáért elesett, vagy az ott szerzett sebesülés avagy betegség következtében meghalt egyének hősi önfeláldozásukkal méltán kiérdemelték azt, hogy az utókor emléküket külsőleg is megkülömböztetett alakban hálásan őrizze meg. Ennélfogva elren-

delem, hogy az igazságügyi hatóságok és közegek azokban a hivatalos irataikban, amelyekben a harctéren elesett vagy az ott szerzett sebesülés vagy betegség következtében meghalt egyének névszerint vagy mint örökhagyók szerepelnek, az „elhunyt“, „elhalt“ stb. kifejezés helyett, valamint az illető egyén családneve előtti ezt a megkülömböztető kifejezést használják: „a hazáért hősi halált halt“. Kelt Budapesten, 1915. évi április hó 20-án.

*

A katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapítása. (A m. kir. ministeriumnak 1915. május 6-án kelt 1445/1915. M. E. számú rendelete.)

A m. kir. ministerium 1906. évi október hó 15. napján 2700 M. E. szám alatt kelt rendeletének 8., 10. és 11. §-a szerint a katonai egyéneknél, valamint a katonai kötelékbe nem tartozó, de a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyéneknél háború (mozgósítás) idejében előforduló halálesetekről a katonai (hadi tengerészeti) hatóságok által hivatalból kiállított hiteles adatokat a m. kir. belügyminister küldi meg anyakönyvi bejegyzés végett a magyar állami anyakönyvvezetőnek:

a) ha a haláleset az 1894:XXXIII. és az 1904:XXXVI. t.-cz. hatályosságának területén fordult elő, vagy

b) ha a haláleset nem az idézett törvényczikkek hatályosságának területén fordult ugyan elő, de a meghalt egyénnek ezen a területen volt községi illetősége.

Ehhez a jogszabályhoz járul az 1914. évi augusztus hó 17. napján 151,917. IV. c) szám alatt kelt belügyministeri körrendeletnek az a rendelkezése, hogy a magyar állami anyakönyvvezetők a jelen rendelet 1. bekezdésének *a)* vagy *b)* pontjában említett haláleseteket, ha ilyenekről nem a m. kir. belügyminister útján, hanem bármi más úton nyernek tudomást, egyelőre az 1906. évi 80,000 B. M. számú anyakönyvi utasítás 175. §-ában érintett nyilvántartásba vezessék be és a haláleset anyakönyvi bejegyzését csak a m. kir. belügyministertől nyerendő hivatalos adatok útján teljesítsék.

Mindezek előrebocsátása után a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912:LXIII. t.-cz. 16. §-ában, valamint az idézett törvényczikket és az 1912:LXVIII. törvényczikket

kiegészítő 1914:L. t.-cz. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a m. kir. ministerium a következőket rendeli:

1. §.

A jelen rendelet 1. bekezdésének akár *a)*, akár *b)* pontja alá eső katonai és polgári egyének haláleseteinek felvétele céljából az állami anyakönyvvezetők a halálesetekről szóló azokat az írásbeli közléseket, amelyek a katonai és a polgári hatóságoktól vagy egészségügyi intézményektől hozzájuk érkeznek és amelyeket a jelen rendelet 2. bekezdésében idézett 151,917/1914. számú belügyministeri körrendelet értelmében nyilvántartásba kell venniök, késedelem nélkül tegyék át annak a községnek az előljáróságához (városi tanácshoz), Budapest székesfővárosban pedig annak a kerületnek az előljáróságához, amely az írásbeli közlésben, mint az elhunyt lakóhelye, lakóhely megjelölésének hiányában pedig, mint illetőségi községe van megjelölve, és az áttételt a községi (kerület) előljáróság (városi tanács) megnevezésével és az átküldés napjának megjelölésével az idézett 151,917/1914. számú belügyministeri körrendeletben jelzett nyilvántartásban tüntessék fel. Ha a halálesetekről szóló írásbeli közlésekben a székesfőváros van illetőségi községnek megjelölve, vagy ha a székesfővárosi lakás megjelöléséből a kerület meg nem állapítható, az említett közléseket a székesfőváros IV. kerületének előljáróságához kell áttennie.

Ha a jelen rendelet 1. bekezdésének akár *a)*, akár *b)* pontja alá eső katonai és polgári egyének haláleseteiről szóló említett hiteles írásbeli közlések a kir. járásbirósághoz, mint hagyatéki bírósághoz vagy nem az előbbi bekezdésben említett községi (kerületi) előljáróságához (városi tanácshoz) érkeznek, a kir. járásbiróság és a községi (kerületi) előljáróság (városi tanács) ezeket az írásbeli közléseket a haláleset felvétele céljából az előbbi bekezdésben említett községi (kerületi) előljáróságnak (városi tanácsnak) küldi meg.

A községi (kerületi) előljáróság (városi tanács) a haláleset felől az előbbi bekezdések értelmében az állami anyakönyvvezetőtől, a községi (kerületi) előljáróságtól (városi tanácstól), a kir. járásbiróságtól vagy pedig a katonai és a polgári hatóságtól vagy egészségügyi intézménytől hozzá küldött hiteles írásbeli közléseket akként tartozik kezelni, mint a községi halottkémnek vagy a halottkémlelést teljesítő más közegnek a halálesetről szóló, az

1894: XVI. t.-cz. 9. §-ában meghatározott jelentését. Ily esetben a haláleset felvétele is a katonai és a polgári hatóság vagy egészségügyi intézmény által a halálesetről kiállított hiteles írásbeli közlés alapján történik és nincs szükség arra, hogy a hagyatéki bíróság az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. törvényczikk végrehajtása tárgyában 43194/1895. I. M. szám alatt kibocsátott rendelet (1895. évi Rend. Tára II. kötet 546. lap) 6. §-ának 1. bekezdése értelmében a haláleset felvételét elrendelje. A haláleset felvevő közeg köteles a felvételi ívet az 1894: XVI. t.-cz. 20. §-ában meghatározott nyolcz nap helyett harmincz nap alatt annak a kir. járásbíróságnak beküldeni, amelynek területén az ő székhelye van.

2. §.

A jelen rendelet 1. §-a nem zárja ki, hogy a hagyatéki bíróság az érdekeltek kérelmére a haláleset felvételét az idézett 43194/1895. I. M. számú rendelet 6. §-ának 3. bekezdésében említett hiteles adat alapján a jelen rendelet 1. bekezdésének akár *a)*, akár *b)* pontja alá eső katonai és polgári egyénekre is elrendelje. A haláleset felvétele elrendelhető az idézett 6. § 3. bekezdése értelmében a katonai hiteles veszteséglajstrom alapján is, ha az örökhagyó személyazonossága kétségtelenül megállapítható.

3. §.

Azokra a katonai egyénekre, vagy a katonai kötelékbe nem tartozó, de a mozgósított fegyveres erőt követő azokra a polgári egyénekre nézve, akik háború (mozgósítás) idejében az 1894: XXXIII. és az 1904: XXXVI. törvényczikk hatályosságának területén kívül haltak meg és nem esnek a jelen rendelet 1. bekezdésének *b)* pontja alá, a haláleset felvételét a hagyatéki bíróság az örökhagyó személyazonosságának megállapítása után az idézett 43194/1895. I. M. számú rendelet 6. §-ának 3. bekezdése értelmében a katonai hiteles veszteséglajstrom alapján is elrendelheti, ha az örökhagyó az 1894: XVI. törvényczikk hatályosságának területén fekvő ingatlant, vagy oly ingó vagyont hagyott hátra, amelyre nézve az 1894: XVI. t.-cz. 8. §-a értelmében a magyar hagyatéki bíróságnak kell eljárnia.

*

Kiskorú gyermek örökbefogadásának megkönnyítése a háborús események által indokolt esetekben. (A m. kir. minis-teriumnak 1915. márczius 30-án kelt 1106/1915. M. E. sz. rendelete.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre . . . . . 6 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrásy-út 1.
--	---	---

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története — A moratorium-feloldó rendelet. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874: XXXV. és 1886: VII. törvényczikkek) története.

Írta: **Rupp Zsigmond**, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

A közjegyzői okirat „nyelvének“ kérdésében a nemzetiségi politika dominálta a helyzetet.

Valóban szomorú világot is vetett ennek parlamenti tárgyalása: polyglott hazánknak nemzetiségi viszonyaira! Nincs is Európában, de talán az egész világon oly második állam, melynek közéletét a különböző nemzetiségbeli polgártársainknak — sajnos — részben még hazánk határain túl is kacsintó politikája közéletünket, annak idejében a jogéletre is kihatólag annyira széttagolta volna, mint épen hazánkban!